

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 27.07.2023 г.

С определение № 50042 от 06.06.2023 г. по гр. д. № 3267/2022 г. състав на II-ро гражданско отделение на ВКС е приел, че е налице хипотеза по чл. 292 ГПК и е предложил на Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следните въпроси:

„Нищожно ли е на основание чл. 42, б. „в“ ЗН завещание, което е направено както заради вече положени грижи за завещателя, така и с оглед на бъдещи грижи, които ще бъдат полагани за него до края на живота му; може ли в такъв случай, при тълкуване волята на завещателя, да се приеме, че единственият мотив за съставяне на завещанието противоречи на закона, тъй като нарушава принципа за безвъзмездност на завещателното разпореждане ?“.

Произнасянето на ОСГК с тълкувателно решение по тези въпроси се налага, поради наличието на противоречива практика на състави на Върховния касационен съд.

В решение № 117/10.11.2015 г. по гр. д. № 710/2015 г. на II г. о. е прието следното: Завещанието е едностранен акт на безвъзмездно разпореждане с имущество за след смъртта. Предвид този едностранен и безвъзмезден характер, мотивите на завещанието имат важно значение за разкриване волята на завещателя и за преценка дали разпореждането е в границите на закона. А мотивите могат да са различни - да се отблагодари, да се възнагради, да се въздаде справедливост, да се поощри, да се прояви щедрост, да се осигури нуждаещият се, да се накаже безотговорният - това са съображения, които разкриват моралния интерес на завещателя от съставяне на завещанието, неговите цели и подбуди. Във всеки отделен случай мотивът на завещанието произтича от конкретните условия на живот и отразява моралните и материални потребности на личността на завещателя. Безвъзмездният характер обаче не означава, че завещанието не може да има възнаградителен характер. Напротив, обичайният мотив за съставяне на завещание е именно благодарствен и той съответства на закона и на добрите нрави. Едно завещание може да е обусловено от няколко свързани или отделни мотива, които заедно предопределят волята на завещателя. Разпоредбата на чл. 42, б. „в“ ЗН предвижда нищожност на завещателното разпореждане, когато то или единственият мотив, поради който е направено, са противни на закона, на обществения ред и на добрите нрави. При буквално тълкуване на нормата е видно, че хипотезата изисква завещанието да е съставено поради един (единствен) мотив и този мотив да противоречи на закона, морала или обществения ред. Ако в завещанието са изразени няколко мотива, то е достатъчно един от тях да съответства на закона и морала, за да породи завещанието действие. Пороците в нерешаващите, допълнителни мотиви не се отразяват на действителността на завещанието. Затова, когато в завещанието, наред с благодарствен мотив за положени добри грижи към

завещателя, е изразено и очакване за в бъдеще тези грижи да продължават, това не означава, че завещанието има възмезден характер и че по тази причина противоречи на закона, съответно, че е нищожно на основание чл. 42, б. „в“ ЗН.

Съставът на II-ро гражданско отделение констатира, че същевременно са постановени решение № 246/17.12.2014 г. по гр. д. № 1073/2014 г. на I г. о. и решение № 25/16.05.2016 г. по гр. д. № 5043/2015 г. на II г. о, като изтъква, че касационното обжалване по тези дела е допуснато по сходни въпроси относно тълкуването на завещанието, предвид установяването дали е налице възмездна клауза в него. И при двата казуса завещанието е било мотивирано с полагани от заветника грижи към завещателя до момента на съставянето му, както и с получаване на бъдещи грижи, като даденото от съдебните състави разрешение е противоположно на това във визираното по-горе решение № 117/10.11.2015 г. по гр. д. № 710/2015 г. на ВКС, II г. о. – прието е, че очакванията на завещателя за бъдеща възмездна престация (полагане на грижи за в бъдеще, след съставяне на завещанието), води до нищожност на завещанието, тъй като наличието на подобен мотив противоречи на безвъзмездния му характер.

Изложеното дава основание на съдебният състав на Второ гражданско отделение на ВКС да приеме, че е налице хипотеза по чл. 292 ГПК и да отнесе разрешаването на горепосочените въпроси до Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС и да спре производството по делото.

Предвид горното и на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ, вр. чл. 3 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд следва да се образува тълкувателно дело на Гражданската колегия на ВКС.

С оглед гореизложеното

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува тълкувателно дело № 2/2023 г. по описа на ВКС – Гражданска колегия, за приемане на тълкувателно решение по следните въпроси, поставени в определение № 50042 от 06.06.2023 г. по гр. д. № 3267/2022 г. на ВКС, II гр. о., на основание чл. 292 ГПК:

„Нищожно ли е на основание чл. 42, б. „в“ ЗН завещание, което е направено както заради вече положени грижи за завещателя, така и с оглед на бъдещи грижи, които ще бъдат полагани за него до края на живота му; може ли в такъв случай, при тълкуване волята на завещателя, да се приеме, че единственият мотив за съставяне на завещанието противоречи на закона, тъй като нарушава принципа за безвъзмездност на завещателното разпореждане ?“.

II. На основание чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд определям **комисия** за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав: докладчик: **съдия Бонка Дечева, членове на комисията: съдия Маргарита Соколова и съдия Веселка Марева.**

III. Делото да се докладва на посочената комисия за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от Общото събрание на Гражданската колегия, Общото събрание на Търговската колегия и Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на Върховния касационен съд.

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС - секция „Тълкувателни дела“, заедно с определение № 50042 от 06.06.2023 г. по гр. д. № 3267/2022 г. на ВКС, II г. о.

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА –
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**